

Izhaja vsak delavnik popoldne

NOVI ČAS

Uredništvo in upravnništvo v Kopitarjevi ulici št. 6 — Telefon uredništva št. 50 — Telefon upravnništva št. 328

CENE PO POSTI:

za celo leto K 144.—
za pol leta K 72.—

CENE PO POSTI:

za četrt leta K 36.—
za en mesec K 12.—

V UPRAVI STANE MESEČNO K 10.—

DELAVSKI LIST

POSAMEZNA ŠTEVILKA 63 VIN.

Za železničarje in rudarje.

Za pravico štrajka. — Delavci naj pridejo v upravo podjetij.

Belgrad, dne 20. jan. 1921.

Jugoslovanski klub je sklenil poslati vladi protest proti militarizaciji železničarjev in rudarjev v slučajih štrajkov ali pa celo v slučajih priprave štrajkov. Vesničeva vlada, ki se proti kapitalistom, izvoznikarjem in navijalcem cen v nobenem slučaju ni upala, oziroma ni hotela nastopiti in zabraniti veliko škodo, ki jo delajo osobito navijalci cen, je imela drzno čelo, vzeti delavstvu edino resno pravo lastne obrambe.

Jugoslovanski klub je izročil sledečo vlogo predsedniku ministrskega sveta, ministru notranjih del, ministru za šume in rude ter železniškemu ministru:

Vlada gosp. Vesniča je potem, ko je že bila podala svojo demisijo, izdala potom »Službenih Novin« št. 290 in 291 dve naredbi, s katerima se ne urejajo samo delavske, marveč tudi temeljne državljanske pravice. To je naredba o militarizaciji tudežnikov in naredba o militarizaciji železnic. Po teh naredbah ima vlada pra-

vico, da v slučaju vsakega štrajka in kakršnegakoli nereda pozove pod orožje delavce, ki so bili in ki niso bili zaposleni.

Ker navedeni naredbi ne gresta samo za tem, da dasta vladi možnost, da prepreči neopravičene štrajke in podjetja, v katerih bi vsled ustavitve neobhodno potrebnih del trpela veliko škodo vsa družba in ker dalje vlada po teh naredbah ne more istočasno postopati tudi proti podjetjem niti v slučajih, ko bi očitno šlo za izkoriščanje delavstva, so delavci po teh naredbah izročeni kapitalistom na milost in nemilost.

Zavesti odgovornosti nasproti družbi vlada v delavstvu ne more razvijati s tem, da ukinja po vsem svetu priznani štrajk; ta zavest bi se mogla krepiti samo na ta način, da se tudi delavci pripuste v uprave podjetij.

Iz navedenih razlogov smatramo, da je dolžnost navedene vlade, da ti reakcionarni naredbi takoj ukine.

Franc Terseglav:

Cerkvenopolitično uprašenje in naša ustava.

IV.

Če bi hotel v izvajanjih prof. R. Kušēja zasledovati vsa protislovja, ki silijo na več mestih na površje, bi se moral preveč razbliniti, bi pa g. avtorju tudi delal krivico. Zakaj jaz sem trdno uverjen, da ta protislovnost izvira nujno iz neke notranje dvojstvenosti, ki se je R. K. ne more izogniti kot profesor na laični juridični fakulteti, kjer bi se spričo današnjega miselnega razvoja izredno težko našel znanstvenik, ki bi poleg samosuverenosti države priznaval suverenost cerkve v stvareh, ki se tičejo območja ene in druge in katera končno izvira po našem naziranju iz samosuverenosti cerkve v zgolj duhovnih zadevah. Na drugi strani pa R. K. preveč pravično ocenjuje tvorilno etično moč cerkve za človeško družbo, da bi priporočilo popolno ločitev, posebno še v naših razmerah, kjer moremo z vso upravičenostjo reči, da sta čut državnosti vzgojili in še najbolj uspešno vzdržujeta v naših plemenih krščanski cerkvi. Slednjič pa se R. K. zaveda, da se vse bistvo katoštva upira podražavljenju, državnim cerkvenosti, ki bi cerkev pretvorila kakor na vsodu le v civilni departement duhovnih zadev brez vsake notranje samoopredelitve ali samo z vidom samostojnosti.

Zato R. K. smatra za vpostavo dobrih odnosov med cerkvijo in državo za zadostno sodelovanje cerkve in verskih družb pri cerkvenopolitičnih zakonodajih, predpostavljajoč, da bo država njih posebnosti po možnosti upoštevala. R. K. pa ne upošteva, da tako sodelovanje ne more privedi do zaželjenega rezultata, ako država že a priori le sebi lasti izključno oblast nad zadevami, ki se po cerkvenem principu enako, če ne še bolj tičejo tudi njene suverenitete. Tu se smoter ne da doseči drugače kakor če se postopa potom pravega sporazuma, tembolj ker nima v tem slučaju država, če gre za katoliško cerkev, opraviti z bogoslovci, kanoniški, ali škofi, ampak končno z nazvišjo učeniško in osrednjo jurisdikcijsko oblastjo cerkve, ki čisto gotovo ne bo sebe nikoli postavila v položaj »sodelavca« s posvetovalnim glasom kakor n. pr. predsednik kake javnopravne stanovske korporacije pri vladni anketi v svrhu izdelave kakega zakona.

Temeljni vzrok, da avtor problema ni čisto pogodil, pa leži po mojih mislih v tem, da ni domislil notranje biti cerkve — napačno, ki se je bo le redko kak pravnik izognil. R. K. čuti samosvojnost cerkve, toda jo v vsakem konkretnem slučaju prezre. Jaz bom tukaj čisto kratek: cerkev upravlja dobrine večno zveličavnega značaja, vrednote, ki stoji više vsake kulture, so naddržavne, nadnarodne, absolutne. Cerkev ni interesno občinstvo, marveč občinstvo ljubezni, občinstvo celokupnega člo-

veštva, ki se ima izveličati, bogoupodobiti, »živih in mrtvih«, ter obsega vse čase. V tem oziru je cerkev družba čisto drugačnega reda nego država in je kakršnakoli misel o njeni podrejenosti pod kakršnokoli družbo interesnega, časovnega, svetnokulturnega, pogojnega značaja z njeno bitjo popolnoma nezdružljiva. Da pa kljub temu med njo in državo vladajo odnosi, izvira iz tega, ker je nadnaravno na svojebitni način zvezano z naravnim, je napravljena, pronicuje, izpopolnjuje. Odnosi med cerkvijo in državo se dajo nekoliko prispodobiti odnosom med duhom in tvarjo. Tvar se z neko nujnostjo upira oduhotvorjenju, duh pa le posredstvom nje, v njej, z njo vrši svojo nalogo: v boju med njima je nekaj providencialnega. Mi vidimo, da so prišli v konflikt s cerkvijo v pogledu na njen odnos do države tudi vladarji, sicer krščanski. Dobri odnosi, ki so med obema oblastema vladali, so se več ali manj končnemu idealu le bližali, ga nikoli dosežali; tudi se ta ideal težko da z juridično formulo izraziti. On izključuje tako državno cerkvenost kakor pocerkvenjeno državo (če so to sploh pravi izrazi): kajti tako prva kakor druga prekomerno omejuje ta svobodo. Država mora biti popolnoma suverena gde vsega, kar se časovnega blagra tiče, vendar pa se zopet ne sme reči, da bi le-ta ne bil brez vsakega odnosa do nadsvetovnega, saj živimo tudi še danes v bistveno krščanski državi. Je sfera, kjer se ta zveza kaže tako očito, da moremo tu eno od drugega le miselno ločiti; cerkev in država izvršujeta tu čisto svoje vrste sovlaststvo, ki ne uničuje suverenitete ne te ne druge v njenem področju, nujno pa zahteva popolnoma harmoničnega sodelovanja. O tem bi se dala napisati cela transcendentalna razprava: za naš namen zadostuje, če vprašamo R. K.: jeli on državo še pojmuje krščansko ali ne? Zakaj treba jasno reči: tudi v vzhodnem krščanstvu je ideal le-ta — razmerje, ki se je v pravoslavnem svetu faktično ustalilo, je povtara pravega ideala in o tem najboljši miselci vzhodnega krščanstva čisto nič ne dvomijo. Po padcu carskega bizantizma je rusko pravoslavje soglasno iskalo rešitve vprašanja bodočih odnosov do države v smeri, ki je tu označena: svobode za vse priznane cerkve, sodelovanja z državo v najvišje etične namene, priznanje popolnega samoodločevanja v zadevah duhovnega območja, sporazuma med enakopravnima tam, kjer se duhovna sfera s svetno pronicujeta v eni nedeljivi enoti.

Kratko: ni več krščanska država, kjer naj po R. K. »bistveno vsebino verske svobode« določi država sama. To se pravi bistveno cerkev negirati. To sploh ni več nobena svoboda; v takem slučaju so cerkve izgubile ves svoj smisel. In vendar R. K. na drugih mestih nedvoumno zagovarja zvezo med cerkvijo in državo prav zato, ker priznava, da je naša država v svojem bistvu še vedno zelo krščanska, na svojem dnu krščanska! Stvari, ki jih mi nikdar ne moremo medseboj v sklad spraviti. Če pa paritetična država ni več krščanska, po-

tem R. K. zaman govori o harmoničnem sodelovanju s cerkvijo. Avtor se temu protislovju tudi ne more izogniti s tem, da cerkev »pripušča k sodelovanju na potu do najvišjih etičnih ciljev«, zakaj sam bo priznal, da ima cerkev svojo zveličavno-etično nalogo sama od sebe, da ni »etično društvo«, ki bi bilo to nalogo od države

sprejelo ali pa jo državi kdaj odstopilo in zdaj en del te naloge nazaj sprejema. To so pojmi, ki so z bistvom vesoljne krščanske cerkve nezdružljivi in na tej podlagi ni mogoča nobena notranja harmonija, izvirajoča iz svobode, ampak nasilna regulacija od strani države.

Pod državno kontrolo!

Vlada hoče kontrolirati delavske strokovne organizacije.

Državna kontrola nas osrečuje povsod, le tam ne, kjer bi bila na mestu. Državna kontrola proti izkoriščevalcem ljudstva, proti korupciji v uradih, ki se kaže prav tako v izvoznih kakor carinskem postopanju — taka kontrola bi bila na mestu. Pa je ni!

Pač pa nam obljublja današnji dopisni urad, da bo vlada začela kontrolirati delavske strokovne organizacije. Čudno! Delavstvo je zahtevalo kontrolo nad trboveljsko družbo, zahteva kontrolo nad drugimi kapitalističnimi podjetji, vlada pa sklepa kontrolo nad delavskimi organizacijami.

Poročilo dopisnega urada iz Belgrada o tej stvari se glasi:

»Na konferenci zastopnikov političnih oblastev, ki se je vršila v ministrstvu za notranje stvari in na kateri so razpravljali o ukrepih, ki so potrebni zoper protidržavne elemente, je med delegati došlo do popolnega sporazuma na podlagi vladne objave. Glede delavskih sindikatov mislijo delegati, da naj se dovolijo samo oni, ki so organizirani na čisto gospodarski podlagi. Da se ne bi dogodilo, da bi bili ti sindikati v bodoče centrale komunistične propagande, se predlaga, da bi politična oblastva v bodoče nadzorovala te institucije.«

Vlada tedaj porablja komunistično propagando v ta namen, da kontrolira delovanje delavskih sindikatov, strokovnih društev.

Nobenega dvoma ni, da ima vlada pravico skrbeti za mir in red v državi. Tudi to bo res, da komunisti ponekod izrabljajo delavske organizacije v propagandne namene. Toda vlada je o teh stvareh

Centralizem.

Demokrati vsiljujejo svoj centralizem v imenu jugoslovanske misli, češ, centralistična državna uprava je najprimernejša, da obvlada vse separatistične in hegemonijske plemenske težnje in uveljavi jugoslovansko narodno edinstvo. Toda njihov centralizem je v resnici največji sovražnik jugoslovanske misli.

O tem piše »Narodna Politika«: Centralizem, ki ga priporočajo demokrati, ne uničuje in ne zaveda vseh treh plemenskih idej, ampak samo hrvatsko in slovensko, dočim srbski prizanaša in jo se okrepljuje. Kajti dočim se pri Hrvatih in Slovencih državna ozir. plemenska misel izčrpa v težnji, da bi tvorile vse zemlje, na katerih prebivajo Hrvati ozir. Slovenci, eno državno telo, ne da bi sicer kako posegali v območje drugega plemena, se pa pri Srbih manifestira njihova plemenska in državna misel poleg težnje po teritorialni skupnosti še v dinastiji, prestolnem mestu, v armadi, diplomaciji, finančni upravi, mogočnih političnih strankah itd. Vse te ustanove, ki so bile preje samo srbske, se raztezajo sedaj na celo državo, ne da bi bile bistveno izpremenile svoj srbski značaj. Naša prestolnica je srbska, v častniškem zboru prevladujejo Srbi, ravno tako je v diplomaciji in finančni službi. Politična borba starih srbskih strank prevladuje v konstituenti in vsem političnem življenju.

Demokratski centralizem ničesar od tega ne uničuje in ne pobija, marveč hoče vsemu temu v ustavi dati sankcijo in stalnost. Demokratski centralizem pobija pač vsak plemenski gibljaj Hrvatov in Slovencev, podpira pa srbsko nadvlado. Zato je tudi ta centralizem pač našel pristaše v srbskem plemenu, obe drugi plemeni pa je ogorčil in ju pognal v skrajni odpor. Tako so demokrati v svojem centralizmu ustvarili največjega sovražnika jugoslovanske narodne misli, jugoslovanskega narodnega edinstva.

Ako bi demokrati s svojim jugoslovanskostvom res pošteno mislili in bili dosledni, bi morali poleg razkosanja zgodovinskih plemen-

prav dobro poučena in ima priliko vsak čas nastopiti, če hoče. Nam pa se zdi, da hoče z novo naredbo vlada doseči nekaj drugega. Ona hoče sploh vse delovanje nji neljubih delavskih organizacij dejati pod kontrolo. Po dosedanem načinu demokratskega vladanja je »protidržaven element« vsakdo, ki ne odobrava kapitalističnega in centralističnega početja vladnih mogotcev. Jasno pa je, da nobena delavska organizacija, ki je res delavska, ne bo mogla molčati k kapitalističnim spletkam. Zato bo vlada s svojo »kontrolo« imela vsak čas priložnost udariti po delavskih organizacijah.

Mi bi se taki kontroli resnično niti ne upirali s tako silo, ko bi vedeli, da je vlada voljna pod enako kontrolo dejati tudi kapitaliste, izvoznikarje, dobičkarje in razne banke. Toda mi vemo, da so vsi ti take kontrole prosti, da pa bodo »kontrole« deležni delavci v prilog kapitalistov.

Zato odločno ugovarjamo taki »kontroli«, ki bo nudila vladi pretvezo, da udari po delavskih organizacijah, da zadosti kapitalistom. Kake načrte imajo kapitalisti, ojačeni po vojnih in povojnih dobičkih, nas uči Amerika.

Dopisni urad poroča še k temu:

LDU Belgrad, 21. januarja. (ZNU.) Na konferenci zastopnikov oblasti je prišlo do sporazuma, da se dovolijo sindikalne strokovne organizacije. Da pa te organizacije ne bi postale morda gnezda protidržavne propagande, jih morajo nadzirati državne oblasti.

Tako! Kar je delavcem po celem svetu že davno zajamčeno, to hoče sedanja vlada milostno dovoliti, ampak le pod nazorstvom oblasti. To je naravnost neumljivo početje vladnih krogov!

skih pokrajini zahtevati tudi to, da mora biti Jugoslavija republika, da državno glavno mesto ne sme biti Belgrad, ampak kako drugo nevtralnno mesto, da se mora v vojski, zunanji politiki in finančni upravi odpraviti pretežni srbski vpliv, sploh da pride v vsem državnem bitju in žitju do veljave pristna, nepotvorjena jugoslovanska državna misel brez plemenske primesi. Ako tega nočejo, potem morajo poleg srbskih priznati tudi hrvatske in slovenske plemenske težnje in iskati med njimi sporazumne poravnave potom kompromisov.

Narodne garde.

Komunisti služijo vladi vedno za pretvezo, kadar hoče kaj ukreniti proti ljudstvu. Pred kratkim so se »proti komunistom« začele snovati »narodne garde«, ki so imele namen z oboroženo silo pobijati »protidržavne elemente«. Začelo se je v Bosni in Vojvodini. Ljubljansko »Jutro« je to z veseljem pozdravljalo z gorečo željo, da se kaj podobnega osnuje tudi pri nas. Te »narodne garde« so začele napadati v Bosni Hrvate, ki so znani avtonomisti, delavce, ki so proti kapitalistom, preganjati so začele slovenske delavce in uradnike v Bosni, češ, ker so Slovenci in Hrvatje proti Veliki Srbiji.

Proti delovanju teh »narodnih gard« se je dvignil v javnosti velikanski odpor. Jugoslovanski klub je po hrvatskem poslancu dr. Šimraku naslovil na notr. ministra Draškoviča ostro interpelacijo. Ta je sedaj pismeno odgovoril na interpelacijo. V odgovoru pravi, da bo izdal nalog, da se vse narodne garde, ki že obstoje, razpuste in se jim odvzame orožje. Proti onim državnim organom, ki so pri tem vprašanju postopali proti predpisom, se bo postopalo po zakonu. S tem je minister Drašković potrdil, da so narodne garde imele samo namen, izzvati plemensko in državljansko vojno v državi. S tem pa je tudi dokazano, kakih sredstev se poslužuje demokratska kapitalistična gospoda, da bi uvedla svojo centralistično komando nad ljudstvom.

Brezposelnost na Angleškem.

LDU London, 21. jan. (Wolff.) »Westminster Gazette« javlja, da postaja na Angleškem depresija med delavskimi krogi vsled tega, ker ne morejo dobiti dela, čimdalje večja. V južnem Walesu in v Durhamu je 10.000 delavcev brez dela. V okraju Bonty Pridd so morali včeraj odpustiti 6.000 delavcev. V Peugamu in Groeslonu pri Durhamu so morali veliki rudokopi ustaviti svoje delo.

Za novi poslovnik.

LDU Belgrad, 21. januarja. (ZNU) Danes je bila četrti seja odseka za izpremembo poslovnika. Prečitala se je redakcija o interpelacijah, sestavljena po g. Timotijeviću z ozirom na predloge zemljoradnikov in demokratov glede izpremembe člana o interpelacijah. O tem se je razvila debata.

Minister Tričković je govoril, da namen interpelacij ni zblíževanje strank, temveč stavljanje vprašanj na ministrstvo, na katero je interpelacija naslovljena. Ako se zato sprejme, da sme vsak poslanec interpelirati, mora vlada pasti še med delovanjem ustavotvornega odseka. Vlada bi rada dala koncesije, vendar pa hoče, da v detajlih ostane pri tem, kar je v starem poslovniku. Vlada predlaga to-le redakcijo: Na interpelacije bo vlada odgovarjala takrat, kadar bo sklenila skupščina, razen ako bi vlada zahtevala, da se odgovor odloži. Na to se mora pristati, da se v tem trenutku, ko ustava še ni sprejeta, podeli zaupanje vladi dveh najmočnejših skupin, ki se bo bržkone razširila v široko vlado, v katero bosta vstopili še dve skupini. Vlada je za to, da se odgovarja na interpelacije vsak tretji četrtek, mora pa se odgovarjati na vse interpelacije do konca seje. Ko bo sprejeta ustava, bo vlada za to, da se o interpelacijah sklepa vsak drugi dan. Ako se bo delalo tako, potem bo mogoče, da se sprejme ustava.

G. Moskovljević se je izrazil, da je zemljoradniška stranka za to, da se sprejme ustava, ne dopušča pa vladi, da bi brez vsake kontrole delala, kar bi hotela. Narod upira pogled v ustavotvorno skupščino in jo bo stavil na odgovor za vsak korak, ki ga bo storila vlada, ker narod smatra, da je ustavotvorna skupščina nad vlado. Akotudi ima skupščina nalogo, da sprejme ustavo, so vendar še tudi druge okolnosti, katerih se ne more prepustiti samo vladi v rešitev. Zato zahtevajo zemljoradniki pravo interpelacije, da ohranijo vlado pogrškov, ki bi dovedli do boljše vladine in korupcije. Zato zahteva, da se uvede pravo interpelacije enkrat na teden.

Dr. Spaho (musliman) se ne strinja z vladnim predlogom, da bi vlada smela odlagati interpelacije tudi tedaj, ako bi skupščina sklenila, da se interpelacija vrši. To bi pomenilo, jemati ustavotvorni skupščini pravico nadzorovanja vlade. Zato smatra, da je ta stavek treba stilizirati drugače, in sicer tako, da velja bolj za zunanjo politiko, ako se hoče na to pristati.

Minister Tričković veli, da naj se interpelacija stavlja na dnevni red, kadar to sklone ustavotvorna skupščina, vlada pa lahko predlaga skupščini, da se stvar odloži; ako se ne odloži, pade vlada.

Dr. Ninčić predlaga, naj se interpelacije vršijo vsake tri tedne, ker je za važnejše stvari ta čas zadosten, dočim bi za manjše stvari, ki bi samo jemale čas in ovirale sprejem ustave, bile interpelacije na ta način odklonjene.

Končno je bil člen 60. sprejet tako-le: Ministri odgovarjajo na kratka vprašanja ustno v treh dneh, pismeno pa v osmih dneh. Ako je za odgovor potrebno zbiranje podatkov, se ima dati odgovor v 16 dneh.

Po členu 60. se je vstavil nov člen 61. O tem členu so razpravljali najdalj časa. Na predlog socialista Brkića je prišlo do sporazuma, da se vsak drugi petek popoldne, tudi ponoči, kolikor dolgo bi bilo treba, smejo stavljanje interpelacije in o njih razpravljati. Dosežen je dalje tudi sporazum, da sme o interpelacijah vsaka skupina in stranka o stavljenih interpelacijah govoriti po enem poslancu največ pol ure. Ministri so dolžni, da najpozneje v 15 dneh po interpelaciji izjavijo v skupščini, kdaj bodo mogli odgovoriti na interpelacije.

Člen 65., oziroma po novi redakciji 66. o kvalificirani večini in kvorumu ostane stari, med tem, ko za navdne stvari sklepa ena tretjina skupnega števila poslancev, o ustavi pa večina plus eden. Na današnji odsekovi seji so se pretresali vsi člani poslovnika razen člena 8. — prisega, o katerem bodo sklepali na koncu. Jutri popoldne bo nadaljnja seja, na kateri bodo razpravljali o členu 8. in o predlogu zemljoradniškega kluba, da se poslancem, ki so bili izvoljeni 28. novembra, pa niso prišli v parlament, razveljavijo mandati.

Grozen umor pri Tržiku.

Tržič, 20. jan. 1921.

V petek dne 14. t. m. se je zgodil na Hudem pri Kovorju strašen zločin, kakoršen se morda v mirni vasi še nikdar ni zgodil. Ta dan je izginila iz svoje hiše na Hudem posestnica Fajfer, vdova po umrlem Fajfarju, posestniku in gostilničarju v Sebenjah pri Tržiču.

Sosedje so sumili, da je morda izvršila samoumor. Iskali so jo povsod naokrog, a vse zaman. Danes pa so našli njeno truplo v lastni kleti. Bila je umorjena in zakopana pod kupom jabolok.

Kako se je umor izvršil in kdo je morilec, bo pokazala preiskava. Ni dvoma, da bo oblast mogla izslediti morilca in ga izročiti zasluženi kazni. — Več poročam še.

Dodatno k temu zločinu se nam še poroča, da je zločenc s topim železnim orodjem ženo udaril po glavi; ni nato prerezal vrat in jo zavlekel v klet. Zločin se je zgodil v veži, kjer so našli znake krvi. Na zidu so našli odtiske moške roke.

Aretirali so nekega Zupana, sosedovega sina. Ta fant, ki je bil znan delomrznež, odkar je prišel od vojakov, je včasih pri umorjeni, ki je bila sama v hiši, pomagal. V četrtek 13. t. m. je izvršil zločin, izpral kri v veži in truplo skrival v kleti. nato je odšel domov in vzel ključce seboj. Drugi dan je pokojno prišla obiskat njena sestra in našla vrata zaprta. Zupan ji je povedal, da je šla v Kranj k zdravniku. Ker je ni bilo nazaj, so jo zželi iskati, misleci, da se je umorila sama. Na oblasti in sorodnikih so začela prihajati pisma z njenimi podpisi, v katerih je bilo rečeno, da se bo usmrtila, da pa vse premoženje zapuščila sosedovemu sinu. Pisma je seveda pisal morilec sam. Na podlagi krvavih sledov so sumili, ea se je izvršil umor. Povsod so vse preiskali in povsod je vneto pomagal iskati morilec sam, ki je šel zadevo tudi sam naznaniti orožnikom. Ko so prišli dne 20. t. m. v klet, je dejal Zupan: Tu je pa gotovo ni. In res je ni bilo vprvikleti. Pozneje se je eden orožnikov spomnil še na drugo klet. Tu so našli kup jabolok. Orožnik sune z bajonetom v kup in potegne ven krvav bajonet. Sorodnik pokojne Andrej Frelih iz Brezije je nato odkopal kup in našel v njem truplo umorjene sorodnice. Morilec je v tem hipu hotel ubožati, a oroniki so ga vklenili.

Pogreb nesrečne žrtve zločinskega pohlepa so na željo sorodnikov pokopali včeraj na Brezjah pri Mariji Pomagaj.

Politični dogodki.

Politični položaj. »Obzor« opozarja na važnost parlamentarne opozicije in sedanjem političnem položaju in piše: Danes je opozicija dejansko razdeljena. Osemdeset poslancev je položilo prisego in sodelujejo v konstituantu, a 140 ni položilo prisega in ne sodelujejo. Na ta način je Pašičevemu kabinetu dana možnost, da izgrava eno krilo opozicije proti drugemu. Ako bi bila opozicija takoj izpočetka kompaktno ali nastopila ali ne sodelovala, bi bil položaj takoj čist. A čim so socialisti in republikanci prisegli, komunisti, Ljudska stranka in Nar. klub pa ne, ima vlada relativno večino in dela s konstituantu, kar hoče. Stvar se bo odločila na seji konstituate, ko bo na dnevnem redu vprašanje o izpremembi poslovnika. Ako bo sodelovala vsa opozicija, potem je izprememba poslovnika v duhu opozicije gotova stvar in ostavka g. Pašiča logična posledica. Narodni klub in jugoslovanska ljudska stranka v prvi vrsti zato nista položila prisega, ker sta hotela prisiliti vlado na revizijo poslovnika. Ker tudi komunistična in hrvatska seljačka stranka nista prisegli ter so bili razlogi tako opravičeni, da jih je usvojit tudi g. Protič, vladi ni preostalo drugega nego, da je pristala na revizijo poslovnika. Ako se hoče sedaj doseči, da se revizija izvede v zmislu predloga opozicije, potem mora cela opozicija tudi sodelovati. Za opozicije prisega ni načelna nego samo formalna stvar, zato more opozicija tudi priseči — že samo zato, da more izprememiti poslovnik. V tem slučaju bi imela opozicija okoli 180 glasov — brez Radiča in vlada bi pri glasovanju o poslovniku utegnila ostati v manjšini. Ako pa bi sodelovala tudi Radičeva stranka, mora vlada a priori pasti. — Po zadnjih vesteh ni veliko nade na kompakten nastop opozicije, kajti socialisti in republikanci so se na čuden način začeli približevati vladi. S svojim glasovanjem v posloviškem odboru so dosegli sklep, da mora ostati prisega neizpremenjena. Stvar pride še enkrat pred ministrski svet. — Ramoral Pašič umaknil Protiču. Tako vsaj posedniku konstituante Ribarju in mu izročil znane resolucije seljačke stranke. Ribar je izjavil, da bi storili Radičevci uslugo domovini, ako bi prišli v konstituantu. (Po drugi strani pa demokrati onemogočajo Radičevcem prihod, ker nečejo ukiniti prisega, v čemer jim pomagajo socialisti in republikanci!) Kaj bo storil Radič, danes še ni znano. Sicer pa tudi vladnemu taboru ne cveto cvetke. Ne muslimanov, ne zemljoradnikov ne more zvabiti v

svoje vrste. Del zemljoradnikov — predvsem naši samostojni — je za vstop v vlado, drugi del je temu tako nasproten, da pride nedvomno do razkola, ako bi v njem zmagali vladnovci. Rešitev krize se je jela razvijati v tej smeri, da bo v radikalnem klubu prevladovali Protičev proticentralistično stališče in se bo dičev delegat Basariček se je oglasil pri predročajo najnovijebe belgajske vesti.

Narodne garde se po Bosni veselo snujejo dalje: v Tuzli, Travniku, Mostarju. Vanje vstopajo tudi demokrati.

Dnevni dogodki.

Umrl je včeraj zjutraj v Litiji notar Luka Svetec, star 95 let. Bil je svoj čas prvak v narodnih bojih ob času taborov, državni in deželni poslanec ter prvomestnik Družbe sv. Cirila in Metoda. R. i. p.

Z izrednega občnega zbora društva jugosl. novinarjev: Na izrednem občnem zboru društva jugosl. novinarjev se je sklenilo, da se morajo vsi listi strogo ogibati osebnih napadov in žalitev članov uredništva drugih tudi politično nasprotnih listov. — Obenem se je sklenilo, da praznujejo uredništva vseh listov nastopne dneve: 1. maj, Vidov dan 28. junija in praznik ujedinjenja 1. decembra. Oba sklepa sta za vse člane društva obvezna.

Nesreča pri delu. Pri notranjem ometa vanju novega tovarniškega poslopja Karol Pollaka na Vrhniki, je 20. t. m. padel z odra, zidar Jožet Škrt iz Ligojne. Težko si je poškodoval levo roko in hrbtišče.

Nesreča z bencinom. V Zagrebu sta 20. t. m. sestri Vuković bili zaposleni s kuhanjem. Po neprevidnosti sta pustili blizu ognjišča večjo posodo z bencinom. Le-ta se je vnel in nastala je silna eksplozija. Začelo se goreti na vseh straneh, šipe v oknih so popokale. Eni sester je razpočila lobanja, druga si je zvrta nogo, vendar sta mogli hiteti na prsto in klicati na pomoč. Škoda znaša 35.000 K.

Ponarejeni dinarski tisočaki krožijo po Zagrebu. Ponaredba je slaba in jo more tudi lajik hitro spoznati.

Družinski tragediji

na Sv. Petra nasipu št. 53 smo izvedeli še naslednje podrobnosti: Pokojni Ivan Vrhunc se je bil pred kakimi 13 leti poročil z Emilijo Pavlič, hčerjo kudarja Pavliča z Westfalskega. Ker je pokojnik ljubil veseljačenje in bil nasilen, v družini ni bilo miru in žena se je pred dvema leti s svojimi tremi otroci: 12 letno Josipino, 8 letnim Josipom in 5 letnim Mirkom preselila k materi na Westfalsko. Tu je opravljala težka rudarska dela, da je preživela otroke in 75 letno mater. Mož je medtem živel s priležnico Antonijo Zontar. Lan-ke jeseni sta se zakonca pismenim potom pobotala in Emilija Vrhunc se je 6. decembra s svojimi otroci in materjo vrnila k možu v Ljubljano. Mož se ni veliko izpremenil, vendar je bilo zakonsko razmerje precej ugodno. Pred nekaj dnevi se je pa med zakoncema pojavila priležnica Zontar, vsled česar so seveda nastali težki prepiri. 20. t. m. sta se zakonska vdeležila veselice ljubljanskih izvoščkov v Tivoliju, kjer sta ostala do ranega jutra. Prišedši domov, se je med njima zopet razvil prepir radi priležnice. Oba zakonca sta bila skrajno razburjena, stara mati in otroci so se zbudili in trepetaje prisostvovali žalostnemu prizoru. Vrhunc je psoval tudi otroke. Končno je zgrabil revolver, ki ga je vedno nosil pri sebi, in navalil z njim na ženo. Začela sta se ruvati. V tem je žena možu iztrgala revolver in v silobranu streljala na moža. Zadel ga je tako nesrečno v glavo, da se je takoj mrtev zgrudil. Po drugih vesteh se je revolver med ruvanjem sam sprožil. Nesrečna Vrhunceva je vsa obupana tekla klicat sosede. Prišla je policija in sodni zdravnik, ki je ugotovil smrt. Vrhunca so odpeljali v mrtvašnico, njegovo ženo pa v zapor. Tako so ostali ubogi otroci z revno staro materjo brez hraniteljev. Ko so snoči okrog 7. po ogledu sodne komisije prepeljali truplo v mrtvašnico, se je zbralo tam mnogo ljudi, ki so pomilovali nesrečne otroke.

Ljubljanski dogodki.

lj Umrl je v petek ob pol 8. zvečer g. Franc Možina, polic. poduradnik v 42. letu svoje starosti. Zapuščca soprogo ter dva nedorošla otroka. N. v. m. p!

lj Politični odbor SLS za šentpeterski in vodmatski okraj ima danes v soboto ob pol 8. uri zvečer važno sejo v dvorani Šentpeterske prosvete. Vabljeni so tem potom vsi zaupniki, da se seje točno udeležijo.

lj Nevaren tat aretiran. Policiji se je posrečilo izslediti in aretovati nevarnega tolovaja in tatu Andreja Pelan iz Planine. Orožništvo v Cerknici ga je zasledovalo radi večkratnih ropov in velikih tatvin. Med drugim je v neki Windischgrätzovi žagi v Planini ukradel gonilne jermene v vrednosti 20.000 lir; nekemu posestniku je ukradel vola. Pred 6 meseci, in sicer po tatvini gonilnih jermenov je pribežal v Jugoslavijo. Pozneje se je bavil s tihotapstvom, tihotapil je ukradene stvari iz Jugoslavije na italijansko ozemlje in obratno. Pri aretovancu se je našlo 16.000 kron v gotovini. Razen tega je imel pri seli dve

zlati zapestni uri, 1 zlat prstan, 2 para novih gamaš, 2 para novih čevljev in pa nauasan samokres. Pelana so izročili državnemu pravdnstvu.

Trgouski in zasebni nastavljenici.

Zveza trgouskih in privatnih nameščenecv priredi za svoje člane in članice čajev večer, ki bo v nedeljo 23. t. m. ob 7. uri zvečer v prostorih I. Delavskega konsumnega društva v spodnjih prostorih, Kongresni trg št. 2. Vabljeni so tudi vsi prijatelji naše organizacije. — Odbor.

Poročilo kamniške skupine. Naša skupina v Kamniku ima 16 članov, od teh je v skupini 13 nastavljencev in 3 učenci. Ustanovnega občnega zbora še nismo imeli, pač pa pričakujemo, da se vrši v kratkem. Ima pripravljani odbor, ki sestoji iz 3 članov. Imeli smo 3 sestanke in dve seji. Poročal je tajnik Zveze tov. Lorbek. Skušali bomo, da še druge pridobimo k organizaciji. Okrožje JSZ nam je odstopilo svojo bralno sobo brezplačno za dvakratno uporabo na teden. Zbirali se bomo skupaj na sestankih, da se najprvo med seboj učvrstimo, potem pa bomo šli na delo, ne samo v Kamniku, ampak v celem okraju. Prirediti nameravamo tečaj za srbo-hrvaščino ter, ako se nam bo posrečilo, tudi tečaj za knjigovodstvo.

Naša društva.

d JSZ skupina v Tržiču priredi v nedeljo dne 23. januarja 1921 predpustno veselico v zvezi s tombolo in šaljivo pošto v gostilni gosp. J. Kavčiča, po domače »pri Pelarju«. Začetek ob 7. zvečer. Vstopnina 4 K za osebo. Ker je čisti dobiček namenjen za obolele in revne člane, se preplačila hvaležno sprejemajo. K obilni udeležbi vabi odbor.

d Ljudski dom. Pri jutrajšnji prireditvi rokodelskih pomočnikov poje g. V. Rudolf kuplet: »Lipe se ženi«. Vstopnice se dobivajo danes zvečer od 7. do 8. ure in jutri od 10. do 12. ure v Rokodelskem domu, jutri zvečer pri blagajni v Ljudskem domu.

d Rokodelski dom. V nedeljo, ob 11. dop. pevska vaja za moški zbor. Nujno!

Organizacija čipkaric.

Danes so se zbrale v Ljubljani zastopnice čipkaric na svoje zborovanje. Zastopani so vsi večji kraji čipkarske obrti. Ob 10. uri so imele v kapelici Alojzijevišča sv. mašo, katero je daroval g. Komlanc. Dopoldne zboruje »Čipkarska zveza«, popoldne bodo zborovale zastopnice poslovalnic Osrednje čipkarske zadruga. Želimo stanovskemu pokretu ipkaric na stanovskem in združnem potu obilo božjega blagoslova. S tem zborovanjem je združen kratak tečaj za vodstva poslovalnic.

RAZKOL MED LAŠKIMI KOMUNISTI.

LDU Livorno, 21. jan. (Stefani.) Pri glasovanju za resolucije, ki so se sklenile na socialističnem kongresu, je dobila resolucija unitaristov 89.028 glasov, resolucija secesionistov 58.783 in koncentracija 14.965 glasov. 981 oseb ni glasovalo.

LDU Livorno, 21. januarja. (DKU — Stefani.) Na dopoldanski seji socialističnega kongresa so čisti komunisti po razglasu glasovanja zapustili dvorano in odšli v drug lokal, kjer so se konstituirali kot komunistična stranka, italijanska sekcija tretje internacionale.

LDU Livorno, 21. januarja. (Stefani.) Socialistični kongres je na današnji seji izvolil člane vodstva stranke in je potrdil določitev Ferraris kot izdajatelja lista »Avanti«.

RAZKOL MED ČESKONEMSKIMI SOCIALDEMOKRATI.

LDU Praga, 21. januarja. (DKU) Poslanci levece nemške socialnodemokratske stranke Kreibisch, Hahn in Warnbrunn so danes klubovemu načelniku in pisarni zbornice naznanili svoj izstop iz kluba poslancev nemške socialnodemokratske stranke in so klub poslancev českoslovaške socialnodemokratske stranke naprosili, da bi jih sprejel kot hospitante.

Širite „NOVI ČAS“

Odgovorni urednik Anton Marinček. Izdaja konzorcij »Novega Časa«. Tiska Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani.

F. BRUMAT LJUBLJANA
Usakovrstno manufakturo in tkanine
po konkurenčni ceni.
Mestni trg 25. 1.